

Shri Raghunath Temple MSS. Library,
JAMMU

No. ४४३४

Title कुण्डाक मरीचि माला

Author महेश्वरः

Extent ११ Age १८०५

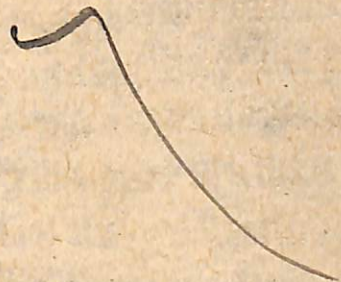
Subject धर्मशास्त्रं

ऊएडा के वीणा ऊएडा के मरीचि माला

धधत्रध

५५३५
२१
पूरा

17.

n.

1/56

ॐ

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ कस्मादत्रिगोत्रोद्भवकवर्तिभ्योः समुद्रतो विह्वल एव च ह । तस्यात्मजः श्रीरघुवीरसंज्ञक
 ऐतिकेण कर्ममतिचिमा लो ॥ १ ॥ अत्रभवान् श्रीभट्टनीलकण्ठस्तु नोर्मदृशं करनामा विद्वानुपपत्तिप्रधानं सुकण्ठे
 पापं च कुंडप्रकाशकं गेथमा विष्कर्तुं प्रतिजानीते ॥ ॥ भास्वतं नीलकण्ठं पिता रमतु सरन् शंकरैव त्रिकुंडं १ ध्य
 ॐ ६ गा हृष्ट र हसो दशशतहवनात् दशद्वीपरे स्यात् । हस्तः स्याद्दूर्ध्वबाहुः प्रपदगमस्वितः पंचमो शोऽगु
 लं तसि द्वांशस्तहजो शो यवउ रगलवस्तस्य एका **छलि** ॥ १ ॥ भास्वतं कीटभृंगन्यायेन भास्वज्ञावप्राप्ता कुंडं
 दशविधं सोंगो योगमित्यर्थो तत्ते पां । अतु सरन्नित्यात्मनः सों प्रत्येकत्वमित्युक्ते । तत्रादौ कुंडं मानमाह भूषीति । तत्कुं
 डं दशशतहवनात् सहस्रहो ममारभ्य दशगुरो तरे हो मे क्रमात् हृष्टादिहस्तं स्यात् । यथोक्ते । सहस्रे तथ हो तव्ये कु
 र्यात् कुंडं कण्ठकं । दिहस्तमपुते तज्जलक्ष हो मे चतुः कं । दशलक्ष मिते हो मे षट्करं प्रवक्षते । अष्टहस्तात्तं कुंडं कोटि
 हो मे तु नाधिकं ॥ हस्तादिमानमाह हस्त इति । यजमाने नोर्ध्वबाहुः प्रयदोद्धितेन समस्थितेन वेतिकात्पायनवचनाद्दूर्ध्वबाहे प्र
 पदगे पादगोद्धिते मविनि यजमाने पत्रमाशासने तस्य पंचमोऽंशो हस्तः । हस्तस्य चतुर्विंशति तमो शोऽगुलं । तस्या
 षमो शो यवः । तस्या षमो शो एका सा सा चा छलि ॥ १ ॥ एका या अष्टमो शो लि क्षेत्थर्थः इतोऽप्यने प्रमाणा मस्ति तद

राम०
१

नुपयोगान्नसंगृहीता यवादनं प्रमाणात्तु मेऽपादौ न चितं येन सस्त्रस्याऽधो विलीयते निष्काष्टकादयः प्राता वाजपेयिनस्तः
 अहुर्लक्षहृतौ च हस्तमितमथेकैकहस्तौ वनं वा वसं क्रिचलक्षवृद्धित इदं कोटौ तु पंक्त्या कदैः समंततश्चतुर्हस्तप्रोक्तम्
 षोडशहस्तकैः स्कादेकोटिहृतौ कुंडं प्रोक्तं तस्कूलवस्तु निश्चिन्ता मातां त एण्युदजहः अत्र स्तलवाक्यानि वाजपेयी
 हतस्वग्रंथटीका यामेवऽष्टधा भिविस्तारमपो नैह तानि प्रदर्शयती प्रागादि साधनं च त्रसाधनं चारु ॥ ॥ योति
 मध्यशंकोः समभुवि विहितं मंडलं येन गच्छेदुःस्येच्छानपुमंतदनुगतगुणाः प्रादुर्गुणोऽथोदजं प्रोक्तं स्यात्तामांत
 दक्षिणैकगुणकृतपोर्मस्य पोर्मध्यतः स्यात्संघेभ्यो मध्योऽंशं कुरुवलयमितः सर्वकुंडप्रसिद्धिः ॥ २॥ समा यो भुवि मध्येषा
 दर्शगुलेशं कुं निधापतस्मिन्नाप्रोप्रतिसुच्यतेन स्त्रेण षोडशगुलप्रमितेन शंकोः परितो भ्रामरो न च त्रं कार्यं पूर्वा
 द्वा शंके गृह्णाया पत्रवृत्तरेखां स्पष्टाति यतश्चाऽपरं श्लो निगच्छति तस्कानद्वयमभिलक्ष्य सन्वेदेयं तत्राकर्तुं न
 म्ना तस्य पूर्वोत्तरे दक्षिणैकगुणेन पश्चिमभागे च त्रैकांशं एवमपरांतात्तावतेव स्त्रेण पूर्वभागे च त्रैकांशं
 चीतयोः संवीच्य भिलक्ष्य तिर्यगं प्रुद्ध्यस्तदुदक्त्तत्रम अनायोः स्त्रयोः संविभारम्येष्टप्रमाणा स्त्रेणावलये
 कार्यते देवसर्वकुण्डनां प्रकृतिभूतं भवतीत्यर्थं गेयं चतुरस्रप्रकृतानि सवीसिकुंडानि वा चक्षुस्तोषां भुजसाम्यं कापि
 कुंडस्यानासीति स्पष्टं न चैतदनपेक्षणीयो चतुरस्र इव त्रस्त्रादिस्यपितस्याऽवश्यकत्वात् इति दिक् ॥ अथेकहस्त

स्पदशविधस्पापिकुंस्पापिकुंस्पाप्रकृतिद्वत्रयासान्भुजवतांभुजमानानिचाह ॥ तत्रेद्वेवलपोऽधिमे २१॥
 ५॥ रधिपदसग्नितः ३८॥ २३॥ स पातवाऽनलो ३०॥ दृग्देसयवे ४२॥ १॥ रसत्रिसदलं दृ ४॥ सिद्धाऽ२४क
 रामेऽकले ३३०॥ ४॥ दृग्देसयवे ३१॥ १॥ रधिपादधृतपो १८॥ २॥ ३॥ नैद्यौखरामे २२॥ दृदलं १४॥ ७॥ गोदा
 २२॥ वत्रिपवत्रिभू १२॥ ५॥ १॥ पदले २८॥ ४॥ ज्ञानिस्त्रिष्काः शिवाः १०॥ १॥ ५॥ ॥ ३॥ ॥ त्रिऽधिशाब्दः कतिप
 यएकाधिकार्थः संख्यावाचकशब्दः संख्ये पांगुलपरः स च ज्ञातृत्तपोः तेन यत्कं डेप मकं डेवलयः यास
 पंच एकाधिकैः सप्तविंशत्यंगुलैः संमित इति ज्ञेयं ॥ त्रिऽभासाऽनयनप्रकारं सोपपत्तिकमग्नेवक्ष्यामः ॥ त्रि
 धिपदसग्नितः एकात्रयाऽधिकश्चरगोयवदयात्मकाऽष्टत्रिंशदंगुलानि च एकजेऽध्वेऽग्नेवलयः वसंत
 यमानां स पातवाऽनलः पवदयाऽधिकत्रिंशदंगुलोऽध्वेपोनिकुं डे ॥ दृग्देसयवे रसत्रिसदलं यवाऽधिकदि
 च त्रिंशदंगुले सार्धं षट्त्रिंशदंगुलास्ति स्वेज्या भवंति ॥ सिद्धाः क एमेऽकले षोऽशाशस्तिने एकाचतुष्टपोनच
 तुष्टिंशदंगुले यते चतुर्विंशत्यंगुलाश्च तस्त्रिज्या भवंति ॥ दृग्देसयवे रधिपादधृतपोः एकपदाधिकैकत्रिंश
 दंगुले एकादपाधिकपवदयेन सहिताऽष्टादशंगुलाः पंचज्या भवंति ॥ त्रिऽद्यौखरामे स्तं पाहोनत्रिंशदंगुले
 दृग्देसयवे न पंच दृग्देसगुलाः षट्ज्या भवंति ॥ गोदध्वत्रियवत्रिभूः एकोनत्रिंशदंगुले यते पंच यवाधिकदृग्दे

दशांगुलाः सप्तजम्भवंति। अथ पद्वेज्यानि द्विष्टकाः शिवाः यवचतुष्टयाधिकाः। अविंशत्यंगुले च त्रेष्टकात्रयोनेकादशांगुलाः। अष्टौ जम्भवंति। एवमेकहस्तेषु कुंडेषु वलयादिमाना मुक्तादिहस्तचतुर्हस्तषट्हस्ताः। एहस्तेषु तद्विप्रकारमाहा ॥ द्विष्टकाः
 द्विष्टके फलेऽष्टद्विनि विदशमेनां द्विष्टका द्वौ दिनेष्वंशेन स्वां द्विष्टका जाविपुगगुणलवस्त्वष्टिरेन द्वुजादौ। कोदः
 पूर्वोत्तरांश्चोरिहवरुणादिशः पुक्कपाश्चाऽस्पाश्चाश्चिंतौ पाश्चात्समधावनुजघनयुगं मध्यातः पुक्ककुक्षो ॥ ४॥ दि
 द्योदिगुणितः। अत्र शुक्लसूत्राकार्यः। फलेऽष्टद्विष्टके सति। चतुर्विंशत्यंगुली हस्तस्तत्परिमितकुंडस्य फलं चतुर्विं
 शत्यांगुलिताश्चतुर्विंशतिरेव तच्च षट्संख्यधिकानि पंचशतान्यंगुलानि भवंति ५१६। चतुर्हस्ते कुंडे एतदेव फ
 लं चतुर्गुणितं चतुर्हस्तधिकानि त्रयोविंशतिशतानि १३०४। तत्र मूलसूत्रांगुलानि अष्टाचत्वारिंशद्भवन्ति ४८।
 एवं सर्वत्र फले चतुर्गुणिते मूलं दिगुणितं कार्यं दलितं नितीति। अस्मिन्नेव चतुर्हस्ते फले दलितं नितीति अष्टाधिके सति ३४
 ५६। एतावति फले मूलं गुलानि दशांशेन पादमात्रं वदति १०। १२। ततश्च यवोत्तमकोनषष्टिरंगुलानि षट्हस्ते म
 लसूत्रं यथाक्रवाजपेयमिव यवमंकेष्विति। ५८। ७। अत्र निष्टेदिगुणितो फले ११२ अंशेन अष्टमिरंगुलेः
 स्वां द्विष्टकास्वचतुर्थीशेषकृतेन दशमिरित्यर्थः तैर्हस्तैः चतुस्त्रिंशद्गुलानि ३४ तान्यपि सप्तचतुस्त्रिंश
 शोन एकाचतुष्टयात्मकेनो न यवदपाधिका नि। यदेतद्विहस्तसूत्रं तदेव दिगुणितं अष्टहस्तसमलसूत्रं भवति।

शुंकर

3

[illegible]

॥२॥

2

चतुरस्रस्य समतासिधयं सदिगां साधारणोत्तरश्रीणि पर्यंतं सत्रं देयां च संधिमागमनुलक्ष्य देयां स्वसत्रां सादक्षिणश्री
 णि पर्यंतं द्वितीयं सत्रं तत्र सत्रकोटयः त्रिताः चतुरेखासर्शिनः चतुरस्रकोणा भवन्ति तत्र श्रीणि द्विपे सत्रं त्रिसदयस्र
 त्रंदक्षिणो सश्रीणि सत्रं त्रं सश्रीणि सत्रं वेति ततः समचतुरस्रं भवति अत्र पंचस्वपिमाने पुम्लो गुलानि प्रागे
 वोक्तानि तस्मादिति अर्धचंद्रकुडस्पमभ्यसाधनार्थं तस्मात् सत्रद्वयसंवेः प्राकृष्टायां चतुर्थ्यां शदेशं कुं निखाय
 तस्य परितः ज्या द्वे सत्रेण चतुर्कां पीतस्य च तस्य पश्चिमा द्वे अर्धचंद्रभं कुंडं भवति अत्रो रक्तत्रानुपाते तज्या सत्रस्य स
 नुत्वमुत्तयेयां अत्रापि दिहस्ता सौमलसत्राणि दिहस्ते ५४।१ चतुर्हस्ते ९६।४। षट्स्ते १४४।४ अष्टहस्ते १९२।१४। अत्र
 एपादिति वृत्ता द्विभिते भकर्कटेन पुच्छमारभ्य वृत्तरेखास्य शि श्रीणि द्वयं साध्यं तत्र सत्रं देयां श्रीणि द्वयं सत्रद्वयं
 मुखपर्यंतं देयां तेन वृत्तगर्भे त्रिभिज्याभिस्त्रिकोणं कुंडमुत्पद्यते अत्राप्येकहस्ते वृत्तमानं भुजमानं चोक्तं उक्तं
 पुक्ता दिहस्ता सौत देववर्द्धनीया दिहस्ते ५८।११। चतुर्हस्ते ८४।१। षट्स्ते १०४।४ अष्टहस्ते १२८।१४। अत्र

राम ०
५

एवं विद्विष्येण कंकायौ तत्रैव पक्षपाश्वर्यस्य त्राम्योस्तु तपाश्वर्यस्य त्राम्योचदिवोणकं चतुरस्रोतं रं कर्तव्या तत्र वास्यानि अष्टौ
 त्रिकोणानि परिमार्ज्य मध्ये अष्टकोणं जायते रम्यं कुंडमुत्पद्यते ॥ अस्य प्रकृतिवृत्तं साक्षीऽष्टाविंशत्यंगुलं प्रागेवेति ॥
 इदं स्थिति वृत्तं एवेति कृत्वा वृत्तमिति मे द्वात्रय सर्वत्र फलानयनादिकं सौपपत्रिकमग्नेव क्षपते ॥ यदाऽस्मिन्नेव वृत्ते
 चतुरस्रवृत्तवत्कल्पाः ॥ अतथा कुंजकोणो यो निर्नपोतयेव विद्वांस्तानि कर्तव्या नीतिवोभ्यां ससास्त्रमाह सप्राज्ञ
 इति ॥ अत्र प्रकृतिवृत्तसंकेतो दाविति ॥ अस्मिन् वृत्ते अस्त्रिबाहुवृत्तवर्गस्य पादत्रयेण भवति ॥ ४१ तस्य पादत्रयं
 ६३५ ॥ अस्य मूले २५॥१॥ अस्यार्धं १२१॥४॥ इदं अष्टषष्ठ्यधिकदिशतमेन अंशे दलेन युक्ते ससास्त्रिदोर्भवति ॥
 १२१॥५॥ तदिदमुक्ते गोदावत्रिपवात्रिभेदिति ॥ पंचास्त्रमाह पंचास्त्र इति ॥ तत्र व्यासवर्गो ६६५ हा अस्यार्धं ४८४ ॥ अत्र
 स्य मूलं २२१६ पाश्वीनेन सूत्रे ॥ दिगुणितं ४४॥१॥ इति वृत्तव्यासः ३२१॥१॥ सोपि दिगुणितः ६२१॥२॥ अनपौरुषं १८२॥२॥
 इदं चातुःशतमेन अंशेन एकात्रयात्मकेन अधिकं पंचास्त्रदोर्भवति ॥ अथ पमकुंडमाह ॥ ॥ वृत्तव्यासेन वांशेधि
 चतुर्दिभालवैः २१॥४॥८॥ कर्णिकांके संरंतः पत्रक्षमा ॥ मंगलानि स्युरवधिवल यं स्यात्सतत्वांशपत्र्या ॥ अत्रास्त्राण्य

कुं. क.

5

धौवस्तिष्ठति लवगुणाकौदिघ्नमौवीममेगाचापावंतर्वह्निर्गोवितिकुरुमतिमन्नष्टपत्राङ्गुलं ॥ १ ॥
 भज्यदाभ्यां भागाभ्यां त्र्यंशं करणिकासं कुर्वन् । ततो बहिरश्चतुर्भिर्भागैः केसरवत् । ततो बहिरष्टभिर्भागैः पत्रक्ष्मास्वप
 नमध्यमृमिव लयं कर्तव्यं यस्माद्बहिः पत्रविभागः तस्मिन् नृसलवेदते अष्टधा पूर्ववदिभक्ते तत्राष्टौ विक्लानि कर्तव्या
 नि । ततोऽपि बहिर्द्विष्टौ भेदं शैर्गंगतुकेने केन सहितैः स्वकीयपंचविंशत्यंशोपेतैः पत्रागतावधिरत्र किंचिदधिकत्रि
 शदंगुलव्यासं भवति । ततोऽष्टांशस्य दत्तं तस्य मुखतोऽसतश्चकौकलैश्चिरमवलयां ते संगतो कला एवैव
 समुत्पादयेत् । ततोऽसमुखाभ्यां द्वितीयं त्र्यंशं पाश्चात्तृतीयं याश्चैव जघनाभ्यां चतुर्थं । जघनपक्षाभ्यां पंचमं
 पुतः षष्ठं दक्षिणजघनाभ्यां षष्ठं । जघनदक्षिणपाश्चात्तृतीयं सप्तमं । पाश्चात्तृतीयं साभ्यामष्टमं । एवमष्टौ अस्त्राणि
 बहिः कृत्वा प्रतिअस्त्रं वाहदेधं तर्वाहर्षे धनधीकं त्वेव । ततश्चाष्टपत्राकाराणि दलानामुत्तराष्ट्रानि भवन्ति ।
 तथा हि कस्मिं देवा विभज्यतावस्त्रं सिगुणं ब्रह्मा तस्यांतौ कोहो निर्वापमध्यं गर्भभागे आकृष्य त्र्यंत्यं एकोटिं
 द्वितीयकोटिपर्यंतं भ्नासयेत् । तदंतर्ज्यं वन्द्यं तस्यैव सत्रस्य एकं पाशं पाशोते प्रमुच्येद्वितीयं पथावस्थितमेव

राम०
५

कृतमध्यस्त्रं बहिरकष्यात्सैकमेतद्वितीयं तत्पर्यंतं भ्रामयेत्तत्तद्विषयं धनुर्मवाति। एवं द्वितीयकर्तृपि वास्त्रं धनुर्बहि
 र्ज्येष्ठांतरं त्र्यं तर्ज्यं च कृत्वा चतुर्भिरेकंदले साधयेत्। एवमष्टापि दत्वा तिरुत्वापमकुंडकार्यं॥ अथैषां कुंडां स्फुटता
 न्याह॥ ॥ वेदास्त्रं यो निरर्ध्वं वलयमंतलदोर्व तमंगास्त्रमं वस्त्रं वेदं इति क्रः प्रथमचरमयो रंतरान्नेयुगास्त्रं।
 वृत्तान्याद्यानि वास्युनेव विदिशि सृते पंचवास्थुः प्रतीच्यामेकं कुंडारि स्यात्सुरहरादिशि वातानिवेधाः प
 दांते॥ ॥ वेद्याः पदमात्राद्देशाद्विर्मेव लायथा पातितथा कुंडानिका र्णाणि। तत्र प्राच्यां चतुरस्त्रां आग्नेयां
 योनिकुंडं दक्षिणोर्ध्वं शमोर्ध्वं त्र्यं च त्र्यं प्रतीच्यां च त्र्यं वायव्यां च त्र्यं उदीच्यां च प्राकारं इति शास्त्रमष्टास्त्रं।
 चतुरस्त्राः स्य यो रंतरान्नेवमेव चतुरस्त्रमेव एतानि नवकुंडानि वृत्तास्येव वा चतुरस्त्रा एवेव वा कर्तव्यानि। यदा तु
 पंचैव कुंडानि त्रियं ते तदा विदिशा सृते कोणकुंडानि कर्तव्यानि भ्यदात्वेकमेव कुंडं यतो तदा प्रतीच्यामेव इति शास्त्रं वा कु
 र्यात्। एवमवाजयेत्प्रांतु सर्वेषां कामसंयोग उक्तः। चतुरस्त्रेऽपि लक्ष्मि विमोक्षो पुत्राः शुभं दलेष्टा भो अस्त्रिण्य
 न विवृते शांतिः षड्कोणके सृति जे हो। पञ्चैव विदिशां ते षड्कोणके कुंडं युगमस्य च। अभिचारशमे सृते सा देह

यपंचकोणमुद्दिष्टमिति॥ अथ सर्वकुंडसाधारणोत्पादिकमाहा॥ खातंकुंडाभिमानं जिनलवगलतः स्युर्मेखलात्तानं
 दांगशुचलीद॥ ३॥ वेदत्रिकरविततयो॥ ३॥ शोचताभिर्दिष्टा॥ साभानाक्षोऽब्रुभावावहनवलवकयासदेष्टा
 त्रयोनिः पञ्चात्रालाग्नगतोभगाऽपरिभुवाग्नेराकुंडंविशंति॥ ६॥ अत्रकुंडाखेनमेखलासंनिवेशात्वा
 तेन सह उच्यते। तत्रचतुरस्त्रासौकुंडेचतुरस्त्राधाकारमेवखातंकर्तव्यं। तस्यचमानंकुंडाद्यमेखलपासहकुंडप्रमा
 णं। तथाहिचतुर्विंशतंगुलेनतांगुलाद्यामेखला। साचस्वातात्परितश्चतुर्विंशतंगुलादुहिर्भवति। तत्राद्यामेख
 लानवांगुलोच्चापतुरंगुलविस्तारात्तोबहिर्दितीयामेखलाषडंगुलोच्चात्रंगुलविस्तारात्तस्याः परितस्तृती
 यात्रंगुलोच्चाष्टंगुलविस्तारात्तथावान्कुंडस्यासःचतुरस्त्रभुजइत्यर्थः। तस्यचतुर्विंशतिभागास्येकेनांशेनो
 च्चादिपुष्टात्रंशद्वयपरिमितचतुरस्त्राकारा। साचयादशकुंडस्याकारस्तादृशाकारेवकर्तव्येत्पि कश्चित्।
 पञ्चकुंडेतुनाभिर्नास्ति। तत्रनाभिस्थानेकणीकायाएवसत्त्वात्सर्वेषुकुंडेषुपञ्चाकारेववा। अथमिच्छतुर्विंश
 जेविस्तारानवभिर्द्विर्घालिंवा। तस्याऽत्राकारः पूर्ववत्कर्तव्यः। तस्यायोनेः पञ्चात्रालं सङ्घिंकांसीध्यानोर्भेदो। एत०
 योतिंकुंडेपोनिर्नकर्तव्येत्यर्थः। ३॥ परिभुवाग्नेराकुंडंविशंति। मेखलोपरि एकेनभागेनोच्चा। साप्यग्रेप्र

वराणसश्चात् प्राग्भाएचयुक्ता कर्तव्याः। अत्र सर्वत्र प्रमाणं कुंडलद्वौ नाभिकंठमेव लापो निनालेषु वर्द्धनीयात् तत्र वृद्धिप्रकारः द्विप्रशतिस्तौ
 कोर्धनस्मर्तव्यः॥ अथ मंडपमाह॥ ॥ पंचमै १०। ११। १२। १३। १४। १५। १६। १७। १८। १९। २०। २१। २२। २३। २४। २५। २६। २७। २८। २९। ३०।
 त्वं प्रहृष्टवसुसमामध्यमो वेदिरेषा। हस्तोच्चा खंडकोरो। विभक्त्युदरे पंचवहस्तं बहिः श्वस्तो मोक्षव्यष्टं स्व्यं भुवि शरत्तवतः खेयस्य
 त्रैवेवं॥ १०॥ अत्र मंडपसमचतुरस्तोरणहस्तो द्वादशहस्तश्चाल्यः एवं द्वादशहस्तश्चतुर्दशहस्तश्च मध्यमः। अत्र द्वादशहस्तस्योभ
 यं कोटिपातः उभयेषामपि चक्रशलादिमानानां प्राप्स्यर्थः। तथा षोडशहस्तो द्वादशहस्तश्च मंडपोग्रः त्रैष्टुभः। अस्मिन् मंडपे चतुर्भि
 ७ मूत्रोत्तिर्यग्ध्वे। तेषां पश्यनवस्वरास्तुल्यप्रमाणाः कल्पाः। तेषामध्ये मध्यमखंडो वेदिः। सा च सर्वे धर्मिणो मंडपेषु हस्तमात्रोच्च
 कर्तव्या। खंडकोरोषु सत्रपातस्त्वेतेषु षोडशहस्तोदरे वेदिकोणचतुष्टये त्रैष्टुभहस्तं मचतुष्टयं बहिः कोरोषु पंचवहस्तं म
 द्वादशकं स्वस्वपंचमांशे भग्नुः स्यतः प्रविष्टं स्वयं कर्तव्यं। एवं सर्वत्र चक्रशलादीनामविश्रंतः प्रवेशः स्वस्वपंचमांशेन बोध्यः॥
 एषां मंडपानां मण्डपमाह॥ ॥ द्वात्रिंशत्संस्तमं रुद्रास्ववनयवलि कास्तानि नाऽखंडबाहुष्वस्योर्मिऽपस्य श्रुतिषु सशि
 त्वे मध्यभागोऽस्य स्मात्। दिक्षु द्वादिहस्तोऽपरिचतुरिमेरगुले रेषितांस्तु र्भास्तं मधुजाद्यैः कटपिहितमंशोभयोऽष्टौ
 भोद्युताद्यैः॥ ११॥ अत्र सर्वोपेक्ष्यः स कृत्वा स्तेषु वलिकास्तुभयतः सङ्किशोराः सारुणितततवंडसमप्रमाणा निस्त
 मरुजस्ववनयेतो एवं प्राच्यां पंचोत्रिभिर्वलिकाभिस्तं मचतुष्टयं ग्रंथनीयां एवं सर्वं। खपिस्तं मपोत्रेषु वलिकास्तुनि द्वास्तु
 द्वास्तु सर्वोक्तान् परस्परं ग्रंथयेत्। ता एव स्तंभकृत्वा सुहृद्यश्चतुर्विंशतिर्वलिकाभवंति तथा चतस्रश्च बाह्यमध्यमस्तंभानां

कुं र्क

7

चास्वकर्गवलिकामवति। चास्वः शिखरवलिकश्चास्वः मध्यमात्तमचूपापः मध्यास्ति शिखरं प्रविशति पश्चात्तथा कर्तव्याः। अस्य
मंडपस्य प्रातिदिशं मध्ये द्वा एणिकर्तव्यानि ता निवाले मंडपे दिहस्तानि। मध्ये चतुरंगुलाधिक दिहस्तानि। उत्तमेऽष्टांगुलाधिक
दिहस्तानि। द्वाभ्यां भास्वाभ्यामेकपावलिकया च प्रतिदिशं कर्तव्यानि। शेषं स्पष्टं। अंगोत एषा पाहा ॥ हस्तोत्तरे रं स्पष्टिषु
५ षडङ्ग १२ करे श्वस्य चोडंबरेत्यस्य सप्तम्यनोधनः प्राक् प्रभृतिषु फलकाः स्वाधितो मध्वितस्यातमध्ये

राम०
७

विष्णु पागे दशरविमनुमिश्वांगुलैः स्वाधिपुष्टः शंखचक्रंगहार्जुनमवतिशिवमखेशलमेकांगुलोनं ॥ ११ ॥ अस्मान्जपादहिहस्तो
तेहस्तप्रमितेदेशे तोरणखचदारचतुष्टयकर्तव्यं । द्युषड्गकरः अल्पे पंचहस्तः मध्यमे षड्हस्तः उत्तमे सप्तहस्तः प्राच्यामष्ट
स्थजः दक्षिणामुदुंवरजः प्रतीच्यां सप्तजः उदीच्यां न्यग्रोधजः फलकाः स्वादितो मूर्ध्नि तस्या तस्य तोरणस्य मूर्ध्नि फलका द्वेयाः
स्वादितः यतो रणमानं तद्विमेव फलका इत्यर्थः । तन्मध्ये फलकानां मध्ये वै स्मवेया गोऽल्पमंडये दशांगुलं ॥ मध्यमे द्वे दशांगु
ले । उत्तमे चतुर्दशांगुलं । त्रिशले तु उत्तमे त्रयो दशांगुलं इत्यहिसर्थः । अन्यशर्व फलत्रये भ्यस्त्वाऽवगंतव्यं । अथ वृत्ताऽ
नयनप्रकारमाह ॥ वृत्तेऽक्षौऽधीषिभाऽयै ७ ८ ५ ४ रयुतगुणा फलान् स्रव्यमलेन वृत्तवासो योनौ तु सा द्वित्रिनयनकरसैः ६ १ ८ ३ ५
सा द्विमाऽधिहस्तैः ३ १ ४ ७ ५ ४ । स्वाऽभ्राऽभ्राऽर्थैः ५००० सहांघ्रिप्रक्रितिकनवशरैः ५ ८ ४ ५ १ । धीनवांभोरसैश्च ६ ४ ८ ५ ८ मावाधी
मर्तुमि ६ ८ ४ १ मर्निगगगननगो ७ ० ७ १ श्वक्रमायादिहोः ५ १ ३ ॥ अयुतगुणादिष्टफलात् ५ ७ ६ ००० चतुःपंचाऽष्टसप्तभि
र्भक्तौ लब्धं ७ ३ ३ अस्पमूलं १ १ ५ ॥ रदमेकहस्तैर्वृत्ते मध्यमसूत्रं । अस्पवर्गः ७ ३ ३ व्यासस्य वर्गं भिन्नचाग्निनिघ्नैः ३ ८ १ ७ सूर्यमूलं प
चसहस्रभक्तैः सप्तैः दिशाते देव ५ ७ ६ उन्नेयं । अर्द्धविंद्रे रममेव भाजकमधीकृत्य ३ ८ १ ७ अनेन भक्तौ लब्धं १ ४ ६ ६ अस्प
मूलं ३ ८ १ ३ ॥ यद्वा व्यासे भनंदाग्निहस्ते विभक्ते खवाणसूत्रैः परिधिस्तस्य १ । द्वाविंशतिघ्नैर्विहस्तेऽथशैलेः खलीपि
वास्पाद्यनहारयोऽप्यइत्युक्तदिशापरिधिं ८ ५ प्रसाध्य वृत्तज्ञे त्रैपरिधिगुणितव्या स पादफलं स्यादित्युक्तरात्वावाफलमुन्नेयं ।

ॐ

४

योनेति तस्मादेवाऽयुतगुणत्वासाद्रिनिवतिसहितपाद्विषष्टिशताष्टि २३१४ मन्त्रं लब्धं त्रिपत्रस्य मूलं ३०१ शतं त्रयासः
 यमेव योनि कुंडगतत्रिकोणद्वयस्य लंबस्य योर्म बाहुः स एव भूमिः तन्मानं च चतुर्थं शोनाद्वतवर्गा लब्धं ६६ त्रस्य मूलं २६। ११४।
 अस्यार्धे १३१-१५। इहं लंबेन गुणितं ३६६४। इहं त्रस्य द्वयफलं लंबगुणं भूम्यर्धे स सं त्रिभुजे फले भवतीति स्वनतात्। अथ सता
 द्वयोः फलानयनं। तत्र त्रयासः १५। ११। अस्योक्तरीत्या परिधिः ४७। ४१। अनयोव सि परिधौ र्धातः ७१८ त्रस्य चतुर्थे शिः १७८। ४। इहं
 त्रैवेण सहितं ५७६ इहमेकहस्ति योनि कुंडे फलं। कम प्राप्तं त्रस्य भाजकमाह। साद्विषष्टाऽधिदत्तैरिति। तदेवाऽयुतगुणितं फलं
 साद्विषष्टवत्वारिंशता सह द्वात्रिंशच्छत्याभक्ते लब्धं १७७४ त्रस्य मूलं ४१। ११। पाहो न स्पष्टतया सवर्गस्य मूलं भुजः। पाहो न स्पष्ट
 न वर्गस्य अपि मूलं लेखः। अत्र त्रस्य त्रयणां भुजानां समत्वाद्भुज एव भूमिः भूम्यर्धे लंबगुणो त्रस्य फलं तदेव भवति। अत्र भूम्य
 र्धे १८१। लंबः ३१। ४। चतुरस्रे तु तदेवाऽयुतगुणं फलं त्रयाऽभ्याऽभ्याऽर्थैः पंच सहस्रैर्भक्तं ११५२ त्रस्य मूलं फलाच्चतुष्टयोर्न
 चतुस्त्रिंशद्गुलात्मकं। अथमेव कणीः सतद्वर्गार्ध ५७६ मूलेन २४। अयंच चतुरस्र बाहुः॥ पंचास्रादितु दत्ते यावंत्यो ज्याः
 पतंति ता वंति के रमभिलक्ष्य त्रिकोणानि भवंति। तत्र भुज वर्गे निस्प व्यास वर्गस्य मूलं स एव लंबः। भुज लंबयो र्धातिश्च
 तुर्णं त्रिस्त्राणां फलं भवति। तदेवं पंचास्राहो एकेन द्वाभ्यां त्रिभिश्चतुर्भिश्च पादैरे धितं पंचास्रादि फलं भवति। तत्र पंचास्रे ता रामः
 वत तदेवाऽयुत मूलं यवद्वय युक्त चतुश्चत्वारिंशता सहितपाए को न षष्टिशत्याभक्ते लब्धं ८६८। त्रस्य मूलं ३१। ११। भुजः १८१। २

त्रिपातचिह्नं अर्द्धमुखसंज्ञं ॥ तथा दक्षिणां सप्तर्वमुजसमसंज्ञं कर्णं तिचिह्नं कार्यं ॥ ततश्च मुखपाश्वर्योयशत्रंतद्विगुणितं द्विहस्तमूलं ॥
 तथा मुखार्द्धसंज्ञं द्विगुणितं त्रिहस्तमूलं ॥ तथा मुखपुच्छसंज्ञं द्विगुणितं चतुहस्तमूलं ॥ उत्तरांसा दक्षिणां पाश्वर्यसंज्ञं द्विगुणितं पंचहस्तमूलं ॥
 तथा उत्तरांसा दक्षिणां द्विगुणितं चतुहस्तमूलं ॥ उत्तरांसा त्रिपाश्वर्यसंज्ञं द्विगुणितं सप्तहस्तमूलं ॥ उत्तरांसा दक्षिणां श्रोणिस्तं द्विगुणितं
 मष्टहस्तमूलं ॥ ततश्च तुरस्रवहिरुत्तरांसा कर्णं ति दक्षिणां पाश्वर्यसंज्ञं द्विगुणितं नवहस्तमूलं ॥ ततश्च चार्द्धसंज्ञं द्विगुणितं दशहस्तमूलं ॥
 अत्र सर्वत्र तत्त्वोपेगिं पदे कर्णं ति प्रकारेण यः कर्णो जायते स एव द्विगुणितश्चेच्चतुर्गुणितस्य फलं भवति ॥ यथा मुखार्द्धसंज्ञं
 सोद्वाहशोऽगुलः ॥ अत्रात्पाश्वर्यं विद्वाहशोऽगुलः ॥ एतयोर्वर्गिकीकृतौ १८८ एतदेव चतुर्गुणं ११५२ एवमर्द्धवर्गः १८८ पादवर्गोऽगुलः
 अः १४४ युक्तः ४३२ अस्मिन् त्रिपादी ११ अयमेव चतुर्गुणितः ११२८ एवमादिसर्वत्रोन्नेयं ॥ श्लोकार्थो योजनस्य ॥ पूर्वमेऽ
 धीष्टिभाऽश्वाद्योये ज्यकाउतास्तेषामुत्पत्तिमाह ॥ ॥ सुहृत्त्रिवाहवर्गं त्रिममकुचराणां भांश ३० रवाध्वं ४० शयुक्तौ रागाऽ
 श्वोऽशौ ३ ॥ १ ॥ शरं शो नगकुलवविमुक्तं यस्ततो वाहवर्गः ॥ दौघेहीयसिक्तयोः स्वपदमिति फलं स्याच्चतुर्गुणं त्रिहोस्त्रोपाहध्या
 वृत्तहोस्त्रमिति मिति मवदृष्टं कर्णे नैलकंठिः ॥ १५ ॥ अत्र वृत्तयासः शतं १०० तद्वर्गेऽप्युतं १०००० यासस्य वर्गे भनवाग्नि ३२२१
 निघ्नेस्तुल्यं फलं पंचसहस्रमक्षरं तद्विशाहृतफलं १८५४ अनेनैव भाज्यं जकेन एकहस्तद्विहस्तादिफलं त्रयुतनिघ्नं रामः
 कृत्वा विभज्यते चेद्यत्नं भजेत तस्य मूलं एकहस्तं द्विहस्तादि प्रकृतिवृत्तया सो भवति अनेनैव भाज्यं जकेन अर्द्धितेन तदेवाऽप्यु

तं पट्टमं पञ्चास्रफलं । अतएवेष्टफलस्यायुतगुणस्याप्यं माजकः सहोधिः श्रुतिकनचशरैः स्थितेनोक्तः तेनैकहस्तादौ
 तन्मलेन पञ्चास्रप्रकृतिवृत्तव्यासः संमितो भवति । सप्तास्ते तु तत्र व्यासवर्गस्य पञ्चमोऽंशः १२००० । अयं स्वसप्तदशांशो नो नः १८८१ ।
 अनेनो नो व्यासवर्गः ८११८ । आघस्यमूलं ४३३११ । वायुः द्वितीयस्य मूलं ८०११ । अनयोर्घातः ३८१०१५ । इदं अस्त्रचतुष्टय
 स्य फलं द्विगुणीकृत्य ७८२११२ । इदमष्टमांशो नः ६८४१ । इदं सप्तास्रफलं पूर्ववद्वेनेनायुतघ्नेफले भक्तं लब्धस्य मूलं सप्ता
 स्रप्रकृतिवृत्तव्यासो भवति ॥ अष्टास्ते तु तस्यैव व्यासवर्गस्य सप्तमोऽंशः स्वचत्वारिंशत्तमेनांशेन युक्तो रोर्वर्गः १४५६ । अनेनो नो
 व्यासवर्गः ८५४४ । आघस्यमूलं ३८१११ । अयमष्टास्ते वाहुः द्वितीयस्य मूलं ३२१३१ । अनयोर्घातः ३५३५११ । अयं द्विगुणी
 त ७०७१ । अष्टास्ते मूलं । इतः पूर्ववद्वेष्टास्त्रिप्रकृतिवृत्तव्याससिद्धिः । श्लोकार्थस्तु तत्र व्यासवर्गस्य त्रयश्च रणाः ७५०० । अस्त्र
 रोर्वर्गः द्वौ चरणौ ५००० । चतुरस्त्रोर्द्वौ चरणौ २५०० । षडस्त्रोर्द्वौ चरणौ १५०० । अष्टास्त्रोर्द्वौ चरणौ १००० । स्वसप्तविंशत्यंशेन युतः पञ्चास्रोर्वर्गः
 ३४६ । सप्तमांशः स्वचत्वारिंशत्तमेनांशेन युतः १४५६ । अष्टास्त्रोर्वर्गः पञ्चमांशः स्वसप्तदशांशो नो नः १८८२ । अयं सप्ता
 स्त्रोर्वर्गः रोर्वर्गेनो व्यासवर्गलिंगः । रोष्ठागुणितः अस्त्रचतुष्टयस्य फलं भवति । तदत्रोक्तं रोष्ठागुणितं हि खं विवरं अ
 तरमिति याचत । पट्टमूलं । इदमेव फलं पादो नः अस्त्रिणि योज्यं । क्रमादेकद्वित्रिचतुः पादाधिकं पञ्चास्रादिषु कर्तव्यं । विरामः
 स्तरस्त्राग्रं धातु एव गंतव्यः । उपसंहारः । व्यासरोष्ठागुणितमिति मवद्वेष्टकरो नैल कंठिरिति । दशविधं कुंडप्रकृति १०

ॐ क

स्तत्राशानामेकहस्तदिहस्तादिमानमेदेनप्रत्येकं दशविधानां तथारोसांवाहनं प्रातः संख्यानं ॥ इति अनेन प्रकारेण मितिः
प्रमाणं महर्शं करुणामाश्री महनीलकण्ठकृतः अवहट्कवाच ॥ ॥ न परैव गाहिता सुकण्ठं किल कुंडाखिलशोक रिरुतिः वि
वृता रघुवीरहीति तैः कुतुकादेवनकामकाम्यया ॥ इति कुंडाकरीका समाप्ता ॥ ॥ श्रीसंवत् १८०५ शिवो १ ईष्ट समये भा
रो वस्तिर्तुष्टी ॥ श्रीरुप्ताय नमः श्रीदेविसुरस्वतिपनमः ॥ श्रीगंगाय नमः ॥ श्रीगनपतिपनमः ॥ श्रीश्रुभमस्तु ॥

११
१८५३००

कंठ सरकटीना
३००

नं० ४४३४